

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Emila Franciscyho a sudkýň JUDr. Daniely Sučanskej a JUDr. Eleny Siebenstichovej, v právnej veci žalobkyne **S.**, bývajúcej v M., zastúpenej JUDr. M., advokátom so sídlom v M. proti žalovanému **J.**, bývajúcemu v M., zastúpenému JUDr. J., advokátom so sídlom v M., **o zrušenie práva spoločného nájmu bytu**, vedenej na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 12 C 116/2001, na dovolanie žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 25. septembra 2007 sp. zn. 5 Co 422/2006, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **z a m i e t a .**

Žalovanému nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Michalovce rozsudkom zo 14. júna 2004 č.k. 12 C 116/2001-134 zrušil právo spoločného nájmu účastníkov k 3 - izbovému obecnému bytu č. 13 nachádzajúcemu sa v M. na 6. poschodí domu č. 16 (ďalej len „byt“) a za ďalšieho nájomcu bytu určil žalovaného. Žalobkyni uložil povinnosť vysťahovať sa z bytu a vypratať ho do 15 dní od zabezpečenia náhradného bytu. Zároveň zamietol protinávrh žalovaného, aby súd určil, že žalovaný je výlučným nájomcom bytu. Vychádzal z toho, že účastníci uzavreli manželstvo 20. júna 1992, za trvania manželstva (24. mája 1993) uzavrelo Mesto M. so žalovaným zmluvu o nájme bytu, ktorý sa stal predmetom ich práva spoločného nájmu. Manželstvo

účastníkov bolo rozvedené rozsudkom Okresného súdu Michalovce z 1. augusta 2000 sp. zn. 7 C 383/2000 (právoplatným 6. októbra 2000); maloletý syn účastníkov bol na čas po rozvode zverený do výchovy žalobkyne. Odchodom žalobkyne z bytu (5. apríla 2000) a odsťahovaním sa k rodičom nezanikli nájomné práva žalobkyne, lebo sa tým chcela len vyhnúť ďalším konfliktom so žalovaným, nie však natrvalo opustiť spoločnú domácnosť (§ 707 ods. 1 Občianskeho zákonníka v spojení s § 708 Občianskeho zákonníka). Keďže sa účastníci po rozvode manželstva nedohodli o nájme bytu (§ 703 ods. 1 Občianskeho a § 705 ods. 1 Občianskeho zákonníka), rozhodoval o zrušení práva spoločného nájmu a o ďalšom nájme súd. Vychádzal z § 705 ods. 3 Občianskeho zákonníka a pri rozhodovaní vzal na zreteľ aj skutočnosť, že maloletý syn účastníkov bol zverený do výchovy matky, avšak dôraz položil na to, že v prospech žalovaného ako ďalšieho nájomcu vyznelo stanovisko prenajímateľa (č.l. 36 spisu), a že pri rozvrate manželstva zohral významnú úlohu mimomanželský vzťah žalobkyne a I..

Rozsudok súdu prvého stupňa napadla žalobkyňa odvolaním. Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 28. apríla 2005 sp. zn. 11 Co 296/2004 rozsudok okresného súdu zmenil tak, že zrušil právo spoločného nájmu účastníkov k bytu a za jeho výlučnú nájomníčku určil žalobkyňu; žalovanému uložil povinnosť vypratať byt do 15 dní po zabezpečení náhradného bytu. V odôvodnení uviedol, že súd prvého stupňa vykonal dokazovanie v potrebnom rozsahu, na základe ktorého zistil správne skutkový stav, avšak vykonané dôkazy nesprávne vyhodnotil. V rozpore s § 705 ods. 3 Občianskeho zákonníka nepriznal rozhodujúci význam záujmu maloletých detí, ale stanovisku prenajímateľa a takým skutočnostiam, ktoré v uvedenom ustanovení ani výslovne uvedené nie sú a v konaní o rozvod manželstva účastníkov zostali nepreukázané. Pri rozhodovaní o bytovej náhrade vychádzal z § 712 ods. 8 Občianskeho zákonníka; keďže nezistil žiadne dôvody hodné osobitného zreteľa, priznal žalovanému ako bytovú náhradu náhradný byt.

Na dovolanie žalovaného Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom 29. novembra 2005 sp. zn. 3 Cdo 202/2005 zrušil vyššie uvedené rozsudky súdov oboch nižších stupňov a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. V odôvodnení poukázal na § 705 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka s tým, že súdy mali síce vziať na zreteľ najmä záujmy maloletých detí a stanovisko prenajímateľa, zároveň však mali zistiť aké sú bytové záujmy a potreby samotných účastníkov, z akých dôvodov a kým alebo čím zapríčinených opustil niektorý z nich byt, aké sú ich sociálne a zdravotné pomery a pracovné zaradenie, aké boli okolnosti

rozvodu manželstva, ako sa jednotliví rozvedení manželia pričínili o nadobudnutie bytu, ako plnili povinnosti nájomcu, do akej miery sú odkázaní na uspokojovanie bytových potrieb v byte a aké sú predpoklady usporiadaného užívania bytu tým – ktorým účastníkom ako možným budúcim nájomcom. Dovolací súd poukázal aj na to, že odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozsudku v rozpore s požiadavkou preskúmateľnosti súdnych rozhodnutí nevysvetlil, konkrétne akými úvahami sa riadil a k akým záverom dospel pri posudzovaní korelácie v zákone uvedených hľadisk. Konanie v danej veci bolo teda postihnuté tzv. inou procesnou vadou konania majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu nezistili súdy nižších stupňov dôsledne všetky okolnosti významné z hľadiska § 705 ods. 3 Občianskeho zákonníka a v dôsledku toho rozhodli predčasne. Ich rozhodnutia preto spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Okresný súd Michalovce, ktorému bola vec vrátená dovolacím súdom na ďalšie konanie, vykonal doplňujúce dokazovanie a rozsudkom z 15. júna 2006 č.k. 12 C 116/2001-217 zrušil právo spoločného nájmu účastníkov k bytu s tým, že ďalším nájomcom bude žalovaný. Žalobkyni uložil povinnosť vystáť sa z bytu do 15 dní od zabezpečenia náhradného bytu. Zároveň zamietol vzájomný návrh žalovaného. Účastníkom nepriznal náhradu trov konania. Pri rozhodovaní vzal na zreteľ skutočnosť, že po rozvode manželstva bolo žalobkyni zverené do výchovy dieťa účastníkov, na druhej strane ale prihliadol na stanovisko prenajímateľa Mesta M., ktoré navrhovalo za ďalšieho nájomcu bytu žalovaného. Vychádzal tiež zo zistenia, že k vážnym nezhodám medzi manželmi začalo dochádzať od roku 1998, kedy žalobkyňa nadviazala blízky vzťah s I.. Pri skúmaní odkázanosti oboch účastníkov vzal na zreteľ, že žalobkyňa v čase jeho rozhodovania žila a pracovala v N., kde tiež syn účastníkov navštevuje základnú školu. Zohľadnil, že žalobkyňa napriek deklarovaniu záujmu vrátiť sa do M. a užívať uvedený byt naďalej býva v inom vzdialenom meste, v ktorom má zabezpečené bývanie a prácu. Z tohto pohľadu sa podľa jeho názoru javí uspokojovanie bytovej potreby žalobkyne a syna účastníkov v byte v M. ako otázne. Žalovaný na druhej strane v predmetnom byte býva, je nezamestnaný a bez potrebných finančných prostriedkov. Napriek tomu ale riadne plní povinnosti vo vzťahu k prenajímateľovi. Žalovaný sa tiež významnejším spôsobom pričínili o nadobudnutie sporného bytu. Súd prvého stupňa prihliadol aj na vyhlásenie žalobkyne, že v „cigánskej bytovke bývať nemieni“, ďalej na jej súhlas s vystávaním sa z bytu po vyplatení sumy 140 000 Sk a napokon aj na to, že od apríla 2000

(od odst'ahovania sa z bytu) žiadnym spôsobom neprispievala na úhradu nákladov spojených s nájmom bytu.

Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 25. septembra 2007 sp. zn. 5 Co 422/2006 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol; účastníkom nepriznal náhradu trov konania. V odôvodnení uviedol, že po rozhodnutí súdu prvého stupňa nastali skutočnosti, v dôsledku ktorých musel rozsudok súdu prvého stupňa zmeniť a žalobu zamietnuť. Žalovaný v priebehu odvolacieho konania predložil súdu výpis z listu vlastníctva č. X. pre katastrálne územie H., z ktorého odvolací súd zistil, že žalobkyňa spolu s I. na základe kúpnej zmluvy z 5. septembra 2006 nadobudli spoluvlastnícke podiely (po 1/2) domovej nehnuteľnosti v obci H.. Starosta tejto obce odvolaciemu súdu oznámil, že ide o nehnuteľnosť určenú na bývanie, žalobkyňa v nej aj býva, na trvalý ani prechodný pobyt ale prihlásená nie je; predchádzajúci majitelia nehnuteľnosť zrekonštruovali v rozsahu 50 %, pričom obytná je v nej 1 izba, kuchyňa a kúpeľňa. Terajší majitelia zatiaľ neohlásili žiadne stavebné úpravy. Z dokazovania vykonaného už súdom prvého stupňa mal odvolací súd preukázané, že žalobkyňa sa dlhodobo zdržuje v okrese N., má trvalý pracovný pomer v spoločnosti S., s.r.o. so sídlom v N.; jej maloletý syn v tomto meste už od roku 2004 navštevuje základnú školu. Žalobkyňa vo svojej výpovedi pred odvolacím súdom uviedla, že asi rok po nej sa do N. prisťahoval aj I., ktorý tu má tiež zamestnanie. Vyhodnotením týchto dôkazov v súlade s § 132 O.s.p., ako aj s prihliadnutím na skutkový stav vyplývajúci z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa dospel odvolací súd k záveru, že konanie žalobkyne svedčí o jej rozhodnutí riešiť svoju bytovú potrebu trvalým spôsobom mimo sporného bytu, a to kúpou spoluvlastníckeho podielu domovej nehnuteľnosti v obci H. (okres N.) spolu s I., ktorý ju nasledoval z M. do N., kde trvalo býva a pracuje. Za tejto situácie sú tvrdenia žalobkyne o jej pretrvávajúcom záujme o nájom bytu v M. jednoznačne účelové. I keď nič nesvedčí v prospech záveru, že rozhodnutie o trvalom vyriešení bytovej potreby mimo sporného bytu v M. prijala v čase, keď sporný byt opúšťala, všetky uvedené skutočnosti svedčia o tom, že takéto rozhodnutie z jej strany bolo už v čase rozhodovania odvolacieho súdu prijaté. Z rozsudku Okresného súdu M. zo 4. júla 2006 sp. zn. 4 T 186/2004 odvolací súd zistil, že žalovaný J. bol uznaný vinným z trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa ustanovenia § 215 ods. 1 písm. a/, b/ Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 najmä z toho dôvodu, že v období od roku 1998 do 7. marca 2000 v mieste svojho trvalého bydliska svojej manželke (žalobkyňi) za prítomnosti ich syna vulgárne nadával, fyzicky ju napádal, týral a ponižoval, v dôsledku čoho bola u nej zistená stála

prítomnosť traumatogénnej emocionaliy a masívnej migrény a u maloletého syna syndróm týraného dieťaťa. Uvedený trestný rozsudok bol ale zrušený uznesením Krajského súdu v Košiciach z 19. apríla 2007 sp. zn. 5 To 91/2006 a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie prejednanie a rozhodnutie. Podľa názoru odvolacieho súdu nemožno preto uzavrieť, že trvalý spôsob riešenia bytovej potreby žalobkyne bol vynútený protiprávnym konaním žalovaného. Na základe toho dospel odvolací súd k záveru, že právo spoločného nájmu účastníkov k spornému bytu v M. zaniklo trvalým opustením spoločnej domácnosti, výlučným nájmom bytu sa stal žalovaný (§ 707 ods. 1 a § 708 Občianskeho zákonníka), a preto už nebolo možné rozhodnúť o zrušení práva spoločného nájmu bytu. Z tohto dôvodu odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil (§ 220 O.s.p.) tak, že žalobu zamietol. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil poukazom na § 142 ods. 2 O.s.p.

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 25. septembra 2007 sp. zn. 5 Co 422/2006 napadla žalobkyňa dovolaním, na odôvodnenie ktorého uviedla, že toto rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Odvolací súd podľa jej názoru vec nesprávne právne posúdil podľa § 708 a § 707 ods. 1 Občianskeho zákonníka, keď v rozpore s výsledkami skôr vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žalobkyňa opustila trvale spoločnú domácnosť. Dôkazy, ktoré vykonal sám odvolací súd v odvolacom konaní, však v ničom nesvedčia v prospech tohto záveru. Skutočnosť, že niektorý z bývalých manželov trvale opustil spoločnú domácnosť, treba vždy posudzovať v čase bezprostredne predchádzajúcom podaniu žaloby alebo v čase čo najbližšom k zániku manželstva. V danom prípade bolo manželstvo účastníkov rozvedené 6. októbrom 2000 a žalobkyňa ako prvá podala žalobu o zrušenie práva spoločného nájmu k bytu (čo podľa nej logicky vylučuje názor, že trvalo opustila spoločnú domácnosť). Pokiaľ ide o potvrdenie obce H., je z neho zrejmé, že predmetná nehnuteľnosť nie je v stave spôsobilom na uspokojovanie bytových potrieb žalobkyne a jej 14 ročného syna, lebo je v nej obytná len jediná miestnosť. Odvolací súd nevyhodnotil správne jej výpoveď k týmto skutočnostiam a nevzal na zreteľ, že bola nútená doslovne utiecť zo sporného bytu v M. pred agresívnym správaním žalovaného. Pokiaľ zohľadnil zrušenie trestného rozsudku alebo mal pochybnosti o agresívnom správaní žalovaného alebo rešpektoval zásadu prezumpcie neviny, mal prihliadnuť minimálne na znaleckým posudkom preukázané dôsledky konania žalovaného na psychiku žalobkyne a ich syna, prípadne mal občianske súdne konanie prerušiť do právoplatného ukončenia trestného konania. V závere dovolania žalobkyňa za najdôležitejšie označila to, že hoci Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 3 Cdo 202/2005 posudzoval vec podľa § 705

Občianskeho zákonníka, odvolací súd aplikoval § 708 Občianskeho zákonníka a svoj právny názor založil na úplne odlišnom právnom titule – opustení spoločnej domácnosti žalobkyňou. Z týchto dôvodov dovolateľka žiadala, aby dovolací súd zrušil rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 25. septembra 2007 sp. zn. 5 Co 422/2006 a tiež rozsudok Okresného súdu M. z 15. júna 2006 sp. zn. 12 C 116/2001 a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Žalovaný sa k dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená advokátom proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným

sudcom či súdom nesprávne obsadeným). Žiadna z týchto vád nebola v dovolaní namietaná a ani nevyšla najavo v dovolacom konaní.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Žiadna z vád takejto povahy nebola v dovolaní namietaná a ani nevyšla najavo v dovolacom konaní.

Dovolatelka tvrdí, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Podľa názoru žalobkyne je najzávažnejším dôvodom pre záver o nesprávnom právnom posúdení veci odvolacím súdom skutočnosť, že v predchádzajúcom rozhodnutí dovolacieho súdu bola vec posudzovaná podľa § 705 ods. 1 Občianskeho zákonníka, no odvolací súd, ktorý mal byť po vrátení veci na ďalšie konanie viazaný záväzným právnym názorom dovolacieho súdu, vec posúdil podľa § 708 Občianskeho zákonníka.

V zmysle § 243d ods. 1 O.s.p. platí, že ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. Právny názor uvedený v zrušujúcom rozsudku dovolacieho súdu vždy vychádza z určitého skutkového základu, ktorého východiskom boli výsledky dovtedy vykonaného dokazovania. Tento skutkový základ sa však môže v priebehu konania, ktoré nasleduje po vrátení veci dodatočne zmeniť. Pokiaľ sa v ďalšom konaní dopĺňa dokazovanie a účastníci prednášajú súdu nové skutkové tvrdenia a na ich preukázanie označujú nové dôkazy, je len logické, že môže dôjsť aj zmene skutkového základu sporu, z ktorého vychádzal právny názor dovolacieho súdu. Pri takto zmenenom skutkovom základe už nemožno trvať na viazanosti súdu nižšieho stupňa právnym názorom dovolacieho súdu.

Naopak, nastupuje povinnosť súdu, ktorý vykonal dokazovanie vedúce k novému skutkovému základu, samostatne posúdiť výsledky nového dokazovania. Z toho vyplýva, že viazanosť súdu, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, právnym názorom dovolacieho súdu platí len pokiaľ, pokiaľ sa po zrušení napadnutého rozhodnutia nezmení skutkový základ veci do tej miery, že je vylúčená aplikácia právneho názoru dovolacieho súdu na nový skutkový základ.

V prejednávanej veci odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozsudku dostatočne vysvetlil dôvod, so zreteľom na ktorý vychádzal z toho, že nie je viazaný právnym názorom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vysloveným v rozsudku sp. zn. 3 Cdo 202/2005. Odvolací súd uviedol, že po zrušujúcom rozsudku dovolacieho súdu sa vykonaným dokazovaním preukázalo, že v porovnaní s predchádzajúcimi skutkovými zisteniami sa podstatným spôsobom zmenil skutkový základ veci. V súvislosti s tým dospel k záveru, že v dôsledku nových skutkových zistení už žalobou požadované rozhodnutie súdu o zrušení práva spoločného nájmu bytu (§ 705 Občianskeho zákonníka) neprichádza do úvahy, lebo toto právo už v čase jeho rozhodovania (viď § 154 ods. 1 O.s.p.) neexistuje, nakoľko zaniklo trvalým opustením spoločnej domácnosti žalobkyňou (§ 708 Občianskeho zákonníka v spojení s § 707 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

V predmetnom dovolacom konaní bolo preto potrebné posúdiť správnosť vyššie uvedených záverov dovolacieho súdu. Námietka žalobkyne o nesprávnom vyhodnotení vykonaných dôkazov ale nemôže byť predmetom dovolacieho prieskumu (viď R 42/1993), lebo nesprávne vyhodnotenie dôkazov súdmi nižších stupňov nie je dovolacím dôvodom v zmysle § 241 ods. 2 O.s.p.; neprípustnosť takého dôvodu je daná aj charakterom dovolacieho konania, v ktorom sa už dôkazy nevykonávajú (§ 243a ods. 2 O.s.p.). Skutkový záver, ktorý odvolací súd vyvodil z novo zistených skutočností (najmä z dlhodobého zdržiavania sa žalobkyne v N., trvalého zamestnania sa žalobkyne v N., navštevovania základnej školy synom žalobkyne v N., presťahovania sa I. z M. do N. a napokon zo spoločného zakúpenia domovej nehnuteľnosti v okrese N. účelovo určenej na trvalé bývanie a trvalé uspokojovanie bytových potrieb), že totiž v čase rozhodovania dovolacieho súdu už žalobkyňa nemá skutočný záujem o návrat do výkonu práv nájomníčky sporného bytu, má dostatočnú oporu vo vykonanom dokazovaní.

Názor dovolacieho súdu, že všetky vyššie uvedené skutkové okolnosti v celom ich súhrne tak z hľadiska časového, ako aj z hľadiska osobného a vecného svedčia o tom, že žalobkyňa

natrvalo – a so všetkými právnymi dôsledkami v zmysle § 707 ods. 1 Občianskeho zákonníka v spojení s § 708 Občianskeho zákonníka – opustila spoločnú domácnosť v spornom byte, zodpovedá obsahu spisu. I keď výsledky skôr vykonaného dokazovania nasvedčovali tomu, že žalobkyňa pri odchode z bytu (5. apríla 2000) možno ani nebola rozhodnutá natrvalo opustiť spoločnú domácnosť, všetky vyššie spomenuté nové skutkové zistenia svedčia o tom, že v čase rozhodovania odvolacieho súdu bol už zámer žalobkyne opustiť spoločnú domácnosť celkom jednoznačne realizovaný.

S trvalým opustením spoločnej domácnosti sú z hľadiska zániku práva spoločného nájmu bytu manželmi a tiež zmeny v nájomnom právnom vzťahu spojené tie isté právne následky, ako v prípade smrti manžela, ktorý bol nájomcom bytu (§ 707 ods. 1 Občianskeho zákonníka v spojení s § 708 Občianskeho zákonníka). Preto v prípade trvalého opustenia spoločnej domácnosti jedným z manželov zanikne priamo zo zákona právo spoločného nájmu bytu manželmi. V zmenenej podobe trvá nájomný právny vzťah ďalej, pretože nájomcom po trvalom opustení spoločnej domácnosti jedným z manželov zostáva druhý manžel. Nájomné práva a povinnosti, ktoré pôvodne mali nerozdielne obidvaja manželia, sa menia na práva a povinnosti manžela, ktorý v byte zostal.

Znaky trvalého opustenia spoločnej domácnosti má konanie, pri ktorom je daný úmysel zrušiť a neobnovovať spoločnú domácnosť. Záver o trvalom opustení spoločnej domácnosti možno vyvodiť nielen z prípadného výslovného vyhlásenia nájomcu, že natrvalo opúšťa spoločnú domácnosť, ale tiež z takého jeho konania, so zreteľom na ktoré možno usudzovať, že sa do spoločnej domácnosti nemieni vrátiť. Môže preto ísť tak o konania urobené výslovne, ako aj konkludentne – spôsobom, ktorý nevzbudzuje pochybnosti o vôli nájomcu trvalo opustiť spoločnú domácnosť. V prípade, že nájomca opustí takto spoločnú domácnosť, zo zákona (ex lege) zaniká právo spoločného nájmu bytu a zaniknuté právo nájomcu sa nemôže obnoviť. K argumentácii žalobkyne o časových hľadáiskách trvalého opustenia spoločnej domácnosti treba uviesť, že pri trvalom opustení spoločnej domácnosti je rozhodujúcou skutočnosťou to, že je pri ňom daný a zrealizovaný zámer manžela nebývať viac spoločne s druhým manželom a nevykonávať v byte práva nájomcu. K trvalému opusteniu spoločnej domácnosti môže dôjsť predovšetkým tým, že spoločnú domácnosť opúšťajúci manžel dá už pri svojom odchode domácnosti jasným, nespochybniteľným a zrozumiteľným spôsobom najavo, že natrvalo opúšťa spoločnú domácnosť. V takom prípade sa odchod zo spoločnej domácnosti časovo viac – menej kryje s trvalým opustením spoločnej domácnosti. Nemožno

však vylúčiť aj iný spôsob trvalého opustenia spoločnej domácnosti, kedy manžel, ktorý odišiel zo spoločnej domácnosti so zámerom a vôľou vykonávať v budúcnosti práva nájomcu, až následne z určitého dôvodu a niekedy aj s dlhším časovým odstupom (prípadne aj počas prebiehajúceho súdneho konania o zrušenie práva spoločného nájmu bytu) svoje pôvodné postoje a zámery prehodnotí a až dodatočne prijme a zrealizuje zámer opustiť natrvalo spoločnú domácnosť. V takom prípade sa odchod zo spoločnej domácnosti a trvalé opustenie spoločnej domácnosti časovo nekryjú; právne následky konania smerujúceho k trvalému opusteniu spoločnej domácnosti nastávajú vtedy v momente, keď manžel – nájomca svoju vôľu opustiť natrvalo spoločnú domácnosť prejavil a realizoval. Mýli sa preto žalobkyňa, pokiaľ zastáva názor, že otázku trvalého opustenia spoločnej domácnosti treba riešiť len so zreteľom na okolnosti v čase bezprostredne predchádzajúcom podaniu žaloby alebo v čase čo najbližšom k zániku manželstva.

Pokiaľ ide o námietku žalobkyne, že ňou a I. zakúpená domová nehnuteľnosť v obci H. nie je v stave spôsobilom na uspokojovanie bytových potrieb, dovolací súd poukazuje jednak na to, že zakúpenie (spoluvlastníckeho podielu) nehnuteľnosti určenej na trvalé bývanie svedčí vždy o vyššom stupni trvalosti riešenia bytovej otázky, ako je len podnájom bytu (ktorým dovoľateľka predtým uspokojovala svoje bytové potreby v N.), jednak na to, že rozhodujúcim tu nie je momentálny stav predmetnej nehnuteľnosti (v zmysle potvrdenia obce H. je zrekonštruovaná na 50 %), ale jej účelové určenie – trvalé uspokojovanie bytových potrieb majiteľov domu.

Je pravdou, že opustenie spoločnej domácnosti v zmysle § 708 Občianskeho zákonníka musí byť výrazom slobodnej vôle toho z manželov, ktorý domácnosť opúšťa a nesmie vzbudzovať pochybnosti o jeho úmysle natrvalo opustiť domácnosť. O taký prípad nejde, keď opustenie spoločnej domácnosti je motivované snahou vyhnúť sa nezhodám (útokom), ku ktorým medzi manželmi dovtedy dochádzalo. Samotné opustenie bytu (odst'ahovanie osobných vecí) preto nemožno ešte bez ďalšieho posudzovať ako trvalé opustenie spoločnej domácnosti (viď aj R 77/66). Na druhej strane treba ale uviesť, že v prejednávanej veci, najmä vzhľadom na individuálne okolnosti daného prípadu, by otázky, či žalobkyňa 5. apríla 2000 zo sporného bytu odišla (utiekla) len zo strachu pred agresívnym správaním žalovaného, a či sa žalovaný dopustil voči nej a synovi násilnej trestnej činnosti, mohli byť právne relevantné len ak by výsledky vykonaného dokazovania naďalej svedčili o pretrvávajúcej existencii práva spoločného nájmu bytu. Keďže sa ale preukázalo trvalé opustenie spoločnej domácnosti

žalobkyňou majúce za následok zánik tohto spoločného práva a vznik samostatného nájmu bytu žalovaným, stali sa (pre účely prejednávanej veci) okolnosti, za ktorých odišla z bytu právne irelevantnými a uvedené otázky už stratili pôvodný právny význam. Odvolaciemu súdu preto nemožno vytýkať, že predmetné konanie neprerušil do právoplatného skončenia trestného konania alebo že nevzal na zreteľ znalecký posudok o dopadoch správania žalovaného na psychiku žalobkyne a ich syna.

Z dôvodov uvedených vyššie je zrejmé, že dovolanie bolo neopodstatnene podané proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorý nespočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Vzhľadom na to Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobkyne zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

V dovolacom konaní úspešnému žalovanému vzniklo právo na náhradu trov konania proti žalobkyňi, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 4 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd však napriek tomu úspešnému žalovanému nepriznal náhradu trov dovolacieho konania, lebo nepodal návrh na jej priznanie (§ 151 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. júna 2008

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: